

Landdistriktsudvikling Værdier – Metode – Praksis

Naturværdi

Arbejdslyst

Nytteværdi

Goodwill

Selvstændighed

Økonomi

PR-værdi

Lokalsamfund

Indhold

Værdien af landdistriktsudvikling	3
Mangfoldighed af værdier i spil	4
Værdibaseret metode til rådgivning	6
<i>Seks eksempler på praksis:</i>	
Fra ide om stald til ambitiøst projekt for afgræsning	10
Da drømmen om et ridecenter blev virkelighed	12
Tante Annas lille butik	13
Biavlere fik gang i markedsføring	14
I dialog med lokalsamfundet	16
Fra frustration til engagement i miljøprojekt	18

Landdistriktsudvikling. Værdier – Metode – Praksis.

Udgivet af Videncentret for Landbrug i samarbejde med Landboforeningen Gefion, LandboNord og Sønderjysk Landboforening.

**VIDENCENTRET
FOR LANDBRUG**

Hæftet er et led i projektet Værdien af landdistriktsudvikling i praksis.

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Promilleafgiftsfonden for Landbrug har deltaget i finansieringen af projektet.

Skrevet og redigeret af landdistriktskonsulent Rikke Sønder, Landboforeningen Gefion, landdistriktskonsulent Kirsten Birke Lund, LandboNord, projektrådgiver Solveig Kappel, Sønderjysk Landboforening, landdistriktschef Jørgen Korning, Videncentret for Landbrug og freelancejournalist Per Henrik Hansen (www.perhenrik.dk)

Redaktionen afsluttet december 2011

Layout: ph7 kommunikation (www.ph7.dk)
Trykt i 1000 eksemplarer på Svanemærket papir.
Tryk: Lasertryk

Forord:

Værdien af landdistriktsudvikling

Tiden kalder på nye løsninger indenfor udvikling i landdistrikterne. Løsninger som kun kan udvikles fra neden, fra landmænd og andre borgere i landdistrikterne, i samarbejde med kompetente konsulenter, organisationer og myndigheder med kendskab til områdets muligheder og udfordringer.

De dage er for længst forbi, hvor udviklingen på landet var ensbetydende med udviklingen i landbruget, og hvor næsten alle var beskæftigede i eller på anden måde afhængige af det helt dominerende erhverv. Gik det bonden godt, gik det alle godt.

I dag er det under 10 procent af beboerne i landdistrikterne, der er beskæftiget ved landbruget, men de samme få ejer 90 procent af arealet.

Den udvikling giver nye udfordringer, og gennem sit landdistriktsprogram har EU stillet midler til rådighed til dem, der vil tage udfordringerne op. Men for mange landmænd og andre borgere er det fortsat uklart, hvad landdistriktsudvikling egentlig er i nutidens samfund, hvilke værdier landdistriktsudvikling bygger på, og hvilken værdi landdistriktsudvikling skaber.

Det er baggrunden for det treårige projekt 'Værdien af landdistriktsudvikling i praksis', som er et samarbejde mellem Videncentret for Landbrug, LandboNord, Sønderjysk Landboforening og Landboforeningen Gefion.

Projektets mål er at demonstrere fordelene ved, at landmanden engagerer sig i landdistriktsudvikling og får en rådgivning, der afdækker og tager udgangspunkt i landmandens mål og værdier.

Hensigten med nærværende hæfte er at formidle den viden og den arbejdsmetode, som har udkrystalliseret sig siden projektets begyndelse i 2010. Desuden er metoden mere udførligt beskrevet i et andet hæfte med titlen Manual til værdibaseret landdistriktsudvikling.

Fra forfatterens side skal der lyde en stor tak til samtlige personer, der er omtalt i beskrivelsen af de seks eksempler på praksis. Uden deres medvirken havde det ikke været muligt at lave en konkret beskrivelse af den værdibaserede metode til landdistriktsudvikling.

God læselyst.

Mangfoldighed af værdier i spil

God landdistriktsudvikling bygger på værdier, udvikler værdier og skaber værdier.

I denne sammenhæng skal begrebet værdi vel at mærke forstås som meget mere end en økonomisk term. Også landmandens faglige stolthed, livsglæde, naturens rigdom, det gode naboskab, lokalt tilhørsforhold, demokrati, æstetik og meget andet er i spil, når vi taler om værdier i forbindelse med landdistrikter.

Værdier er udgangspunkter

I den tilgang til rådgivning, som er beskrevet på de følgende sider, vil det altid være en afklaring af værdier, som er udgangspunktet.

Det er landmandens (eller andre rådgivnings-søgendes) værdier, som er basis for hele forløbet. Hvis eksempelvis både økonomisk fremgang, hensyn til naturen og

oplevelsen af at være anerkendt og respekteret i lokalsamfundet er vigtige værdier for landmanden, så må hans/hendes projekt afspejle alle disse tre værdier.

Meget ofte er et menneskes grundlæggende værdier ubevidste for den pågældende selv. De så at sige ligger på ryggen og danner grundlag for vurderinger og handlinger, uden man egentlig tænker over det.

Men når værdierne skal i spil i forbindelse med et landdistriktsprojekt, skal de frem på bordet, og der skal tales om dem. Værdierne skal udgøre det kompas, som landdistriktsprojektet skal styres efter. Og kompasset kan kun bruges, hvis det er synligt.

Derfor er det en fantastisk vigtig opgave i rådgivningen at få talesat og skabt bevidsthed om den rådgivnes værdier.

○ VÆRDIER KAN VÆRE:

- Arbejdsglæde
- Økonomisk værdi
- Nytteværdi
- PR-værdi
- Naturværdier
- Glæde ved at sætte noget i gang
- Selvstændighed
- Goodwill for erhvervet
- Individuelle værdier
- Værdier for lokalsamfundet
- og meget mere

○ TRE BEGREBER

Definitioner gældende i dette hæfte:

LANDDISTRIKT: Alt der ligger udenfor de større byer; landbrugsarealer, naturområder, skov, landsbyer og mindre byer.

LANDDISTRIKTSUDVIKLING: Den udvikling der skabes af projekter og andre aktiviteter, som har til formål at forbedre forholdene i landdistrikterne.

LANDDISTRIKTSPROGRAMMET: EU's program for at støtte og styrke landdistriktsudviklingen.

Værdier udvikles og skabes

Værdierne skal ikke kun være udgangspunkt for det enkelte landdistriktsprojekt; et vellykket projekt fører også til udvikling og skabelse af ny værdi.

Igen er det vigtigt at have for øje, at ordet værdi både er et økonomisk begreb og har mange andre betydninger. Det gode landdistriktsprojekt sigter ofte imod, at flere forskellige værdier udvikles og skabes i samme proces. I sidste del af nærværende piece er der eksempler på, hvordan det kan gøres.

Blandt andet har det vist sig muligt både at skabe større naturværdi og forøge landmandens indtjening. Og i et andet eksempel er et i forvejen godt naboskab blevet styrket, samtidig med der er skabt grundlag for udvidelse af bedriften.

Kendetegnende for de beskrevne eksempler er, at de er præget af nytænkning og innovation. Landdistriktsudvikling er ofte bedst, når aktørerne ikke har fokus på at få

mere af det allerede kendte, men prøver at tænke i nye – og gerne fælles – muligheder.

Nye tider med nye udfordringer kræver nye tanker for at bevare og udvikle de værdier, som allerede er skabt i tidligere tiders udvikling i landdistrikterne.

○ LANDDISTRIKTSUDVIKLING ER OGSÅ FOR LANDMÆND

Ved den seneste reform af EU's landbrugspolitik for perioden 2007 til 2013 kom der for alvor fokus på landdistriktsudviklingen, da der blev overført midler fra enkeltbetalingen til landdistriktsprogrammet.

Desværre kom det ikke til at stå klart, at hovedparten af midlerne i landdistriktsprogrammet stadig var og er målrettet landmændene. Fokus var i stedet på andre beboere i landdistrikterne, der via Lokale AktionsGrupper (LAG'er) kraftigt blev opfordret til at søge landdistriktsprogrammets midler. Det betød, at mange landmænds tilgang til landdistriktsudviklingen overvejende har været og er skeptisk, idet det kan se ud som ordningen har taget noget fra landmændene og givet til "de andre".

Men midlerne til landdistriktsudvikling kan gå til meget andet end "noget med forsamlingshuse og blomsterkummer". Også landbrugserhvervet kan hente støtte i landdistriktsmidlerne til projekter med et perspektiv for både udvikling og bæredygtighed.

Værdibaseret metode til rådgivning

I traditionel rådgivning sker den indledende kontakt til en landdistriktskonsulent typisk ved, at landmanden eller dennes rådgiver henvender sig med en konkret ide eller spørgsmål. Forventningen er derefter, at landdistriktskonsulenten enten udarbejder en realiseringsplan eller udfylder ansøgningsskemaer til relevante støtteordninger.

Men rådgivningen i landdistriktsudvikling kan bidrage med langt mere, såfremt den håndteres anderledes og i højere grad baseres på landmandens værdier.

Den værdibaserede metode

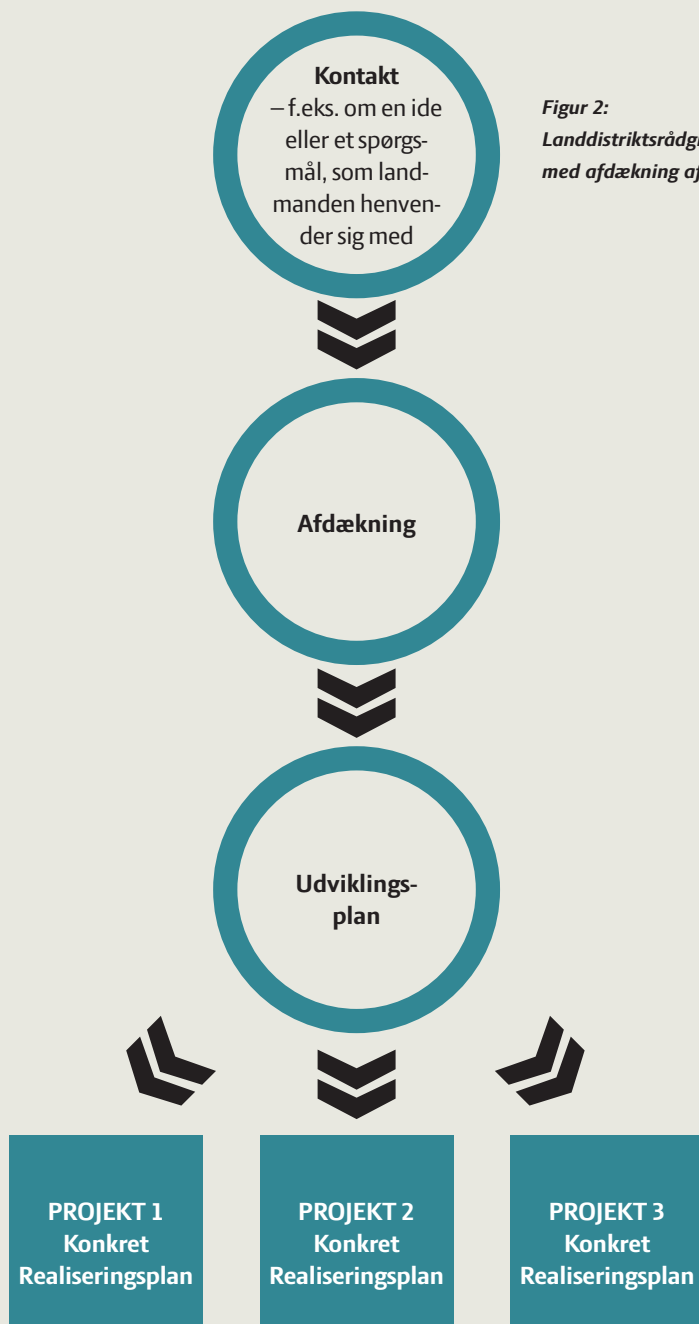
Ved denne metode indledes rådgivningsforløbet med, at konsulent og landmand sammen afdækker hvilke værdier, der har betydning for landmanden. Her er det vigtigt også at tale om de værdier, som ville komme i spil, hvis der ikke var nogen begrænsninger.

Afdækningen bringer en række oplysninger frem om landmanden, hvoraf mange umiddelbart ser ud til at være af indlysende karakter. Alligevel er det vigtigt at få dem alle frem i lyset, fordi de tilsammen danner et billede af hvilke værdier og interesser, der er relevante hos netop denne landmand, og hvordan disse prioriteres indbyrdes.

Sagt på en anden måde er formålet med afdækningen at besvare spørgsmålene: Hvad er det personlige udgangspunkt for landmanden? Hvad vil han/hun dybest set med sit projekt, sin bedrift, sit lokalområde? Hvilke ressourcer og muligheder kan man

Figur 1: Traditionelt landdistriktsrådgivningsforløb

*Figur 2:
Landdistriktrådgivningsforløb
med afdækning af værdier*

forestille sig taget i brug for at nå målet? Og ud fra svarene på de første spørgsmål: Hvad kan der så gøres, for at vi kan nå frem til målet?

Afdækningen vil give et helhedsbillede og samtidig vise, at vejen til målet sandsynligvis kan deles op i flere mindre etaper eller delprojekter. En opdeling kan være praktisk af hensyn til overskueligheden. Muligvis kan man med det samme gennemføre en del af det projekt, der oprindeligt gav anledning til afdækningen, mens andre elementer er mindre konkrete eller af andre årsager må

vente. Det er dog afgørende, at delprojekterne ses som netop dele af en helhed, så det lange perspektiv bevares.

Afdækningen fører over i udarbejdelse af en udviklingsplan for bedriften, omfattende delprojekterne. Udviklingsplanen fortæller om landmandens personlige værdier og visioner, og den angiver den samlede vej til målet. Dermed giver udviklingsplanen grundlag for målrettet rådgivning indenfor de enkelte delprojekter. Man skal have for øje, at udviklingsplanen er dynamisk og løbende kan ændres.

EKSEMPEL PÅ ANVENDELSE AF METODEN:

En landmand henvender sig for at høre, om der kan søges støtte til det nye byggeri, han tænker på at gennemføre som et led i sin husdyrudvidelse.

Under afdækningen bliver det tydeligt, at kunden prioriterer familien og miljøhensyn højt, og at ægtefællen længe har ønsket at arbejde på bedriften i stedet for at være udearbejdende.

Konklusionerne fra afdækningen samles i en kortfattet udviklingsplan, som både landmand og konsulent har kopi af.

Med udgangspunkt i udviklingsplanen undersøges det hvilke teknologier, der kan opfylde landmandens behov i forbindelse med udvidelsen, hvordan deres miljøeffekt er, og om der kan søges støtte til dem.

Derefter beslutter landmanden og konsulenten, hvordan der skal arbejdes videre, og om landdistriktskonsulenten evt. skal udarbejde en ansøgning om støtte.

Sideløbende med dette iværksættes et forløb, hvor ægtefællen tilmeldes et netværkstilbud i det regionale væksthus med henblik på at opkvalificere sine kompetencer indenfor iværksætteri, regnskabsføring, markedsføring og udvikling.

Når der senere opstår nye muligheder for de dele af udviklingsplanen, som i første omgang blev udskudt til senere, er planen et godt grundlag for nye samtaler og helt konkret rådgivning. Udviklingsplanen opdateres løbende ud fra den aktuelle situation.

Se 'Manual til værdibaseret rådgivning i landdistriktsudvikling' for en mere udførlig beskrivelse af metoden.

Plan om stald blev til stort græsningsprojekt

Da Karlo Bundgård første gang greb sin telefon for at ringe til landdistriktskonsulenten hos LandboNord, var det fordi han havde hørt, at der skulle være mulighed for at få støtte til at bygge en ny stald. Karlo kunne godt bruge et par millioner til nyt husly for sit limousinekvæg, og et møde hos konsulenten blev aftalt.

På mødet vurderede konsulenten dog, at en ansøgning om penge til en stald næppe ville have mange chancer for at komme igennem, og samtalen kom til at dreje sig om andre muligheder. Dermed var processen med at afdække værdier, ressourcer og muligheder så småt i gang, og den fortsatte på efterfølgende møder.

Her kom det frem, at det, Karlo Bundgård ville, var at afgræsse nogle af de store naturarealer ved Vejlerne på grænsen mellem

Thy og Han Herred. Derfor kunne det være rigtig godt for ham at få en vogn til at transportere kreaturerne rundt med.

Så i stedet for at søge penge til en stald, gik konsulenten nu i gang med at hjælpe Karlo til at søge den lokale LAG (Lokal Aktions-Gruppe) om støtte til indkøb af en vogn.

Under dialogen om denne ansøgning fik konsulenten et endnu bedre billede af Karlos værdisæt og visioner.

Grønne enge i stedet for rør

Det blev klart, at Karlo brændte stærkt for at få afgræsset store flader ved Vejlerne, så de blev til flotte grønne græsenge i stedet for at gro til med grå og brune rør. Kort sagt et projekt som ikke kun ville gavne Karlo selv, men også fuglelivet, floraen, landskabets variation og i sidste ende også turismen.

” Det blev klart, at Karlo brændte stærkt for at få afgræsset store flader ved Vejlerne, så de blev til flotte grønne græsenge

FOTO: KIRSTEN BIRKE LUND

I sin tid havde Karlos far kvæg gående på engene. Så for Karlo er det en familietradition at drive et landbrug, som er med til at opretholde Vejlernes særegne natur. En tradition som også hans søn Anders, der er med i gårdens drift, meget gerne vil fortsætte.

Et større projekt tager form

En samtale med driftslederen for Vejlerne bekræftede, at også han ville være meget interesseret i et afgræsningsprojekt, og at Karlos limousiner ville være ideelle som naturplejere i området.

Da visioner og perspektiver blev mere afklarede, blev ansøgningen om midler fra den lokale LAG til en vogn udvidet ved, at Karlo og konsulenten søgte om støtte til planlægning af et større naturprojekt med fokus på helheden. Det vil sige et projekt, hvor den landbrugsmæssige drift, naturplejen og oplevelserne for turister og lokalbefolkning går op i en højere enhed.

NaturErhvervsstyrelsen bevilgede penge til udarbejdelse af det store projekt, som konsulenten og Karlo nu arbejder på i dialog med flere andre interessenter og landbrugs-konsulenter. En helhedsorienteret udviklingsplan er under udarbejdelse.

FOTO: KIRSTEN BIRKE LUND

Karlo Bundgaard med en af sine powergræssere, som han kalder limousinerne.

Da drømmen om et ridecenter blev virkelighed

Da Vibeke Hardis flyttede ind hos sin kæreste på hans slægtsgård på Sydsjælland, begyndte drømmene om at starte sit eget ridecenter at tage form. Igennem flere år blev der udviklet på drømmen, alligevel blev den ikke realiseret. Dels fordi Vibeke ikke besad tilstrækkelig kapital til at iværksætte ideen, og dels fordi hun ikke havde overblik over, hvordan projektet skulle gribes an.

Desuden var kæresten tilbageholdende; både fordi det ville betyde omlægning af slægtsgården, og fordi han ikke vidste noget om drift af et ridecenter. Det sidste ville ved en ulykke, en skilsmisse eller tilsvarende i værste fald betyde, at han ikke selv ville være i stand til at drive gården videre.

En dag, da de begge to er inde hos deres økonomikonsulent, kobles landdistriktsrådgivningen på for at få afklaret, om der kan gives tilskud til opførelse af et ridehus.

Ny ide udvikles

Under et afdækningsforløb i form af en række samtaler mellem landdistriktskonsulenten, Vibeke og hendes kæreste kommer nye udviklingsmuligheder frem, og der opstår en ide om at kombinere ridehus og stald.

Konsulenten får lavet beregninger på ideen, og det viser sig, at en ændring i udformningen af ridehuset samt integration af et staldsystem langs den ene langsides betyder, at projektet bliver økonomisk bæredygtigt ved kun 50 procent belægning.

Dele af de Natura 2000 arealer, som ejendommen forpagter, kan øge deres

dækningsbidrag, ved at de fremadrettet afgræsses af det opstaldede hestehold, og der samtidig tegnes MVJ tilsagn med forpligtelse til afgræsning. På den resterende del af Natura 2000 arealerne tages der slæt til vinterfoder til hestene.

Naboerne kontaktes, og der indgås aftaler hvor naboer og genboer accepterer ridning på udvalgte dele af deres arealer. Dermed skabes der attraktive og sammenhængende rideruter, hvor der er opstillet regler for rytterne, således der tages hensyn til naboer og lodsejere.

Succes fra starten

Markedsføring indgik som en vigtig del af ridecentrets opstart, og de nye ridestier og afgræsning af Natura 2000 arealerne bliver omtalt i lokalaviserne. Artiklernes vinkel er, at landbruget foretager aktiv naturpleje af sårbare arealer, uden at der gives køb på de erhvervsmæssige udviklingsmuligheder.

To år senere kommer Vibeke og hendes kæreste igen ind på kontoret. Ridecentret er etableret, og ikke alene har der været 100 procent belægning fra den første måned, de har siden da haft en venteliste. Omtalen af naturplejen, de gode foldmuligheder og de attraktive ridestier har fået kunderne til at stå i kø, og virksomheden giver et fornuftigt afkast.

Havde Vibeke og hendes kæreste ikke fået værdibaseret, men mere traditionel rådgivning, var den ide formentlig ikke opstået, som gjorde projektet realistisk og gav modet til at gå i gang.

Med landdistriktskonsulentten som sparringspartner udviklede Anna Lise Svaneborg en plan for, hvordan det gamle hus Lille Brødløs kunne få nyt liv som butik.

Tante Annas lille butik

I 25 år havde Anna Lise Svaneborg været medhjælpende hustru på sin og ægtefællens Oles gård nær Fjerritslev, men efterhånden rakte kræfterne ikke længere til det hårde fysiske arbejde. En medhjælper blev ansat.

Men Anna Lises energi og trang til at skabe noget fejlede intet, og hun havde en drøm om, at den stråttækte idyl Lille Brødløs skulle bruges til noget mere end bare stå og se køn ud. Lille Brødløs er et hus fra 1777, som først Anna Lises svigerforældre og siden hun selv havde brugt meget tid på at holde i fin stand.

Hun kontaktede kommunen for at høre om dens interesse for det gamle hus. Det nedslående svar var, at det ville være bedst bare at rive det ned.

Det ville Anna Lise og Ole ikke være med til. Fra sine unge dage havde Anna Lise en butikskundtælling, og nu drømte hun om på en eller anden måde at lave en butik i Lille Brødløs, så hun stadig kunne arbejde i hjemmet.

Men hvordan skulle hun komme i gang, få de nødvendige tilladelser og så videre? Det

var hun i vildrede med. Og kunne det mon overhovedet lade sig gøre?

Kontakt til konsulent

For at få hjælp kontaktede hun den lokale landdistriktskonsulent. Ved at få konsulentten som sparringspartner, der var klar til at lytte og stille konstruktive spørgsmål, blev Anna Lise mere bevidst om, hvad hun egentlig ville. Og hun fik mere mod på at gå i gang. En proces som blev yderligere forstærket, da konsulentten bad hende skrive sine tanker og planer ned.

Beskrivelsen blev brugt til en ansøgning til den lokale LAG om etableringsstøtte. Ansøgningen blev dog ikke imødekommet, men bare det at skrive den hjalp Anna Lise til at formulere sig meget konkret med sine planer.

1. november 2011 åbnede Anna Lise butikken Tante Anna med salg af tøj og brugskunst. Lokalsamfundet blev en arbejdsplads rigere, Anna Lise har fået opfyldt sine drømme om at give Lille Brødløs nyt liv, åbne en butik og arbejde hjemme; og sommerens turister har fået en mulighed mere for en idyllisk oplevelse.

Biavlere fik gang i markedsføring

Lokale sjællandske biavlere havde gennem en periode oplevet, at deres produktion var stagneret eller faldende, hvorfor de henvendte sig til deres branche forening. Branche foreningen tog kontakt til landdistriktsrådgivningen for at få afdækket, om de sjællandske biavlere kunne opnå en eller anden form for støtte til at udvikle deres produktioner eller markedsføring.

Der gennemførtes en afdækning på et møde mellem landdistriktskonsulenten og to repræsentanter for branche foreningen. Her kom det frem, at problemet med stagnerende eller faldende afsætning i virkeligheden var af generel karakter for mange honningproducenter.

Dette var selvfølgelig årsag til irritation. Men mest udpræget var, at mange producenter havde givet udtryk for, at den faglige stolthed blev såret, når markedsandele gik til udenlandske produkter.

Efter mødet drøftede repræsentanterne for branche foreningen udbyttet af afdækningen med deres medlemmer, og landdistriktskonsulenten undersøgte mulighederne for tilskud til markedsføring.

En samlet udviklingsplan

Parterne mødtes igen, og der var nu grundlag for at lave en udviklingsplan med udgangspunkt i den problemstilling, at den faldende afsætning skyldtes manglende synlighed af danske honningprodukter.

På den måde den oprindelige ide vendt rundt til, at branche foreningen søger et

samlet markedsføringsprojekt hjem, indeholdende en lang række delprojekter i form af efteruddannelse, nye kompetencer lokalt, netværk på tværs af producenterne, inddragelse af udenlandske erfaringer etc.

Ved den traditionelle rådgivningsmetode kunne de biavlere, der oprindeligt henvendte sig, måske have opnået et mindre tilskud, der havde styrket deres markedsposition for en kort periode.

Men ved at afdække en langt mere overordnet problemstilling blev der iværksat et længerevarende projekt med fokus på at synliggøre de danske produkter og kvaliteten af samme som en helhed. Målet er at øge den samlede danske markedsandel.

Projektets bæredygtighed kan derved ses i et langsigtet perspektiv, ligesom værdien af den faglige stolthed bliver inddraget som et vigtigt element.

Konsulent Flemming Vejsnæs, Danmarks Biavlerforening, deltog i den afdækning, der resulterede i, at projektet fik et mere langsigtet perspektiv.

I dialog med lokalsamfundet

Tiden var ved at nærme sig for et generationskifte på malkekvægsbedriften Nr. Haugaard nær Lønstrup. Sønnen Kasper Stougaard var allerede ansat som driftsleder og boede på ejendommen sammen med sin kæreste, mens far og ejer Karsten Stougaard boede andetsteds.

Almindeligvis ville far og søn have taget nogle møder med rådgivere om jura, økonomi og miljø, og så ville planerne for ejendommens fremtid være afgjort. Men Karsten og Kasper ville andet og mere.

De ville godt arbejde med planlægning i et større perspektiv, og de ville gerne deltage i et projekt, som LandboNord gennemfører

sammen med Hjørring Kommune og Viden-centret for Landbrug. Et projekt som går ud på at afprøve nye metoder til planlægning i det åbne land.

Samtale om værdier og muligheder

Sammen med en medarbejder fra kommunens teknik- og miljøforvaltning gennemførte landdistriktskonsulenten derfor en over tre timer lang struktureret samtale med de to generationer Stougaard. Formålet var at afdække og drøfte værdier og muligheder for Nr. Haugaards fremtid.

Undervejs blev det klart, at mulighederne for bedriftens udvikling i høj grad hænger sammen med forholdet til en række andre

FOTO: KNUD SUHR

Køkkenet på gården dannede ramme om det møde, hvor Kasper og Karsten Stougaard, landdistriktskonsulenten og en kommunal medarbejder afdækkede værdier og muligheder for Nr. Haugaards fremtid.

FOTO: KIRSTEN BIRKE LUND

Et møde med en række interessenter fra lokalområdet gav en god dialog om udviklingen af Nr. Haugaard.

interessenter, især i lokalsamfundet. Og hvis man kunne inddrage disse interessenter i planlægningen, ville man formentlig få et mere sikkert grundlag for planerne.

Møde med lokalområdet

Derfor blev der arrangeret et møde med 17 deltagere. De inviterede var naboer, repræsentanter for turismen og erhvervslivet i lokalområdet, naturfredningsforening, lystfiskere, golfklub og andre, som kan påvirke og blive påvirket af landbruget på Nr. Haugaard.

Resultatet blev et meget positivt møde med en god og konstruktiv dialog.

Karsten og Kasper fortalte om deres planer om at udvide fra 230 til måske 300 jerseykøer og om deres ønsker om at etablere et biogasanlæg og starte egen kødproduktion.

Reaktionen fra gæsterne var, at det kun kunne gå for langsomt med at få biogas og dermed billig varme til lokalområdet, og at de lokale restauranter vældig gerne ville have lokalt produceret kød på menukortet. Der kom også et forslag frem om at gøre Nr.

Haugaard til et besøgslandbrug for turister og lokalbefolkning.

Ja til gylle, nej til pil

Som en detalje på mødet fortalte de to landmænd, at de bevidst undlod at køre gylle ud på et stykke jord, som ligger lige ved siden af en lokal kunsthåndværker med åbent værksted. Kunsthåndværkerens reaktion var, at det ikke gjorde noget med gyllelugt nogle få dage om foråret, og at det ville være meget værre, hvis de såede majs eller plantede energipil på arealet. For så ville kunsthåndværkerens værksted ikke kunne ses fra vejen. Et ønske som landmændene nemt kunne opfylde.

Takket være stormødet kom landmænd og omkringboende til i højere grad end før at se hinanden som partnere i forhold til den lokale landdistriktsudvikling, og nye muligheder for samarbejde blev afdækket.

Fra frustration til engagement i miljøprojekt

Peter Christensen fra Køng Sogn på Sjælland henvendte sig en dag for nogle år siden til landdistriktskonsulenten i landboforeningen Gefion. Lettere opgivende.

De mange udpegninger, beskyttelseslinjer, randzoner, planer og kortlægninger betyder, at det nogle gange er svært at opretholde overblikket og udvikle en rationel drift.

Peter havde netop konstateret, at der var fremlagt et planforslag som indebar at en stor del af hans arealer skulle oversvømmes for at gavne miljøet og naturen.

Som lodsejer fandt han det ikke rimeligt, at forpligtigelsen til at bevare overblikket over de til tider modstridende restriktioner og planer påhvilede ham alene. Derfor var hans ønske, at søge støtte til at en rådgiver gennemgik restriktioner og planlægning på hans jord, og derefter rådgav ham om hvordan han burde forholde sig til det.

Værdier blev afdækket

Hurtigt blev samtalen drejet over på afdækning af værdier. Her viste det sig, at for Peter var det ikke af afgørende betydning at få afværget det konkrete forslag. Det var langt vigtigere at forstå baggrunden for tiltagene og derved sikre, at han fremadrettet havde indflydelse ikke bare på sin egen jord, men også på det lokalsamfund han var en del af.

Et andet aspekt, der blev afdækket, var Peters ønske om at udnytte evt. støtteord-

ninger til at optimere de ekstensive arealer, samtidig med det blev gjort synligt for omgivelserne, at den form for produktion/pleje er i samfundets interesse.

18 lodsejere involveret

Det efterfølgende rådgivningsforløb tog derfor udgangspunkt i lokalsamfundet. Peter Christensen koordinerede til 18 af de nærmeste lodsejere, mens konsulenterne søgte midler hjem til et kursusforløb på for samtlige lodsejere.

Kurset på cirka 30 timer blev gennemført over nogle uger. Målet var at øge forståelsen for planlægningen i Køng Sogn og kvalificere lodsejerne til at skabe og opnå indflydelse på forvaltningen.

Som et led i kursusforløbet udarbejdede deltagerne en optimeringsplan for deres marginaljorde med henblik på at optimere indtjeningen i en koordineret indsats. Der ved blev placering og plejen af arealerne sikret i forskellige aftalekonstruktioner, som ville være svære at ophæve, hvis planforlaget med at oversvømme området skulle blive en realitet.

Konstruktiv dialog

Tiltagene blev fremlagt for myndighederne med henblik på at indgå en konstruktiv dialog, ligesom det blev sikret, at lodsejernes natur- og miljøhensyn fik omtale i lokalpressen.

” Dialogen med myndighederne gik rigtig godt. I stedet for oversvømmelser fik lodsejerne ok til at pleje arealerne

Et rådgivningsforløb med afsæt i landmandens værdier førte til et stort miljøprojekt, som involverer et helt lokalsamfund.

Dialogen med myndighederne gik rigtig godt. I stedet for oversvømmelser fik lodsejerne ok til at pleje arealerne, og i dag er der 46 medlemmer af den forening, som lodsejerne har dannet.

Ved at gennemføre et rådgivningsforløb, der tog afsæt i en afdækning af Peters værdisæt, blev et helt lokalsamfund involveret og engageret i udviklingen.

Landmandens værdier som basis for landdistriktsudvikling

I projektet 'Værdien af landdistriktsudvikling i praksis' har Videncentret for Landbrug, LandboNord, Sønderjysk Landboforening og Landboforeningen Gefion sammen arbejdet med at vise, at rådgivning om udvikling i landdistrikter giver størst udbytte, hvis rådgivningen er baseret på den enkelte landmands personlige værdier.

Dette hæfte fortæller om erfaringerne, og der beskrives seks konkrete eksempler på, hvordan den værdibaserede metode er anvendt i praksis.